

נדרש תיאום מאמצים על מנת למנוע הדרדרות במצב הכלכלי והפיסקלי בשטחים הפלסטינים

משקי הבית הפלסטינים העניים ביותר נפגעו בצורה הקשה ביותר מאינפלציה גוברת

ירושלים, 18 בספטמבר, 2022 – למרות כמה סימנים המעידים על התאוששות, הכלכלה הפלסטינית עדיין לא חזרה למצב שלפני מגפת הקורונה. ההגבלות המתמשכות על תנועה וגישה, ההשפעות ארוכות הטווח של המצוקה הפיסקלית בשילוב עם עלייה מהירה במחירים, גורמים להתאוששות איטית יותר. הצמיחה צפויה להגיע ל-3.5% בשנת 2022, ירידה מ-7.1% בשנת 2021. האינפלציה המהירה פוגעת בצורה הקשה ביותר במשקי הבית הפלסטינים העניים ביותר, כאשר העלות של כמה מוצרים בסיסיים צפויה לעלות ב-80% עד סוף השנה.

דו"ח המעקב על הכלכלה הפלסטינית של הבנק העולמי לועדת הקישור האד-הוק (AHLC) יוצג בניו יורק ב-22 בספטמבר 2022, במהלך פגישת מדינית על הסיוע לפיתוח הפלסטיני. הדו"ח בוחן את המגמות הכלכליות הנוכחיות בשטחים ובוחן את ההשפעה של זינוק במחירי המזון, שהואצה בעקבות המלחמה באוקראינה.

"המלחמה באוקראינה החריפה את הלחץ הנוצר מהמחירים המופקעים ממילא בשטחים הפלסטיניים. בשילוב עם ההשפעות השליליות כתוצאה מהקורונה, העליות החדות במחירים השפיעו ישירות על אספקת מוצרי המזון הבסיסיים, וערערו את רווחתם של משקי הבית הפלסטינים, במיוחד העניים והפגיעים ביותר," אמר פריד בלחאג', סגן נשיא הבנק העולמי למזרח התיכון וצפון אפריקה. "התקדמות הרפורמות ברשות הפלסטינית מעודדת, אך עדיין נדרשים מאמצים חיוניים משותפים, כולל עם השותפים הישראליים, כדי לייצר מרחב לסיוע סוציאלי חיוני ופיתוח כלכלי".

הפער בין המחירים הגבוהים ביחס להכנסות מתקיים בשל היחסים הכלכליים ההדוקים בין הכלכלה הפלסטינית לזו של ישראל, אשר משפיעים באופן לא פרופורציונלי על הכלכלה הפלסטינית הקטנה יותר. האינפלציה המהירה גרמה לעליות נוספות במחירי המזון והדלק, המהווים שיעור גבוה יותר מההוצאות במשקי בית עניים. הגדה המערבית ועזה הן היבואנית השנייה בגודלה (יחסית לחלקן) של מזון באזור, כשחלק ניכר מקמח חיטה ושמן חמניות מגיע מאוקראינה ורוסיה. בין ינואר לאפריל 2022 עלה רכיב המזון במדד המחירים לצרכן הפלסטיני (CPI) בצורה תלולה והגיע לשיא שלו בשש השנים האחרונות.

"הכלכלה הפלסטינית ממשיכה להתמודד עם אתגרים עצומים שעשויים להשפיע על יציבותה המקרו-כלכלית בטווח הארוך. השפעות מגיפת הקורונה, המלחמה באוקראינה, עימותים בגדה המערבית והקונפליקטים החוזרים בעזה, בנוסף ללחץ הפיסקאלי, מעצימים את סיכוני ערעור היציבות. בנוסף לכך, הסיוע הבינלאומי אינו מספיק כדי לסגור את פער המימון שעשוי להגיע ל-3.3% מהתמ"ג ב-2022, מה שמפחית את יכולתה של הרשות הפלסטינית לעמוד בהתחייבויות הקבועות", אמר סטפן אמבלד, המנהל האזורי לגדה המערבית ועזה בבנק העולמי.

הגירעון התקציבי של הרשות הפלסטינית ירד ב-70% במחצית הראשונה של 2022, בהשוואה לתקופה המקבילה ב-2021. הסיבה לכך היא עלייה גבוהה בהכנסות ושמירה על רמת ההוצאות, שכן עליות בסעיפי הוצאות מסוימים התקזזו עם ירידה משמעותית בהוצאות התוכנית הלאומית להעברת מזמונים, אשר גבתה מחיר חברתי גדול.

הרשות צברה פיגורים רציניים בתשלומים למגזר הפרטי, לקרן הפנסיה ולעובדי הציבור שלה. למרות שההלוואות הישירות של הרשות ממגזר הבנקאות המקומי בירידה הדרגתית, עובדי הרשות הפלסטינית והמגזר הציבורי ביחד עדיין מהווים קרוב ל-40% מסך האשראי של המגזר הבנקאי – גורם היוצר סיכון לא-יציבות. בנוסף, ישנה עלייה בהלוואות לא מתפקדות והלוואות מסווגות מאז 2018.

"שיתוף פעולה הדוק בין הרשות הפלסטינית, ממשלת ישראל והקהילה הבינלאומית יהיה חיוני כדי לכוון מחדש את הכלכלה לעבר קיימות ארוכת טווח, להגדיל משמעותית את הכנסות הרשות הפלסטינית ולתמוך במשקי בית פלסטינים בהתמודדות עם עליית המחירים", אמר אמבלד.

נדרשות רפורמות ברשות הפלסטינית בצד ההכנסות וההוצאות לצורך מצב פיסקלי בר קיימא. רפורמות בצד ההוצאות נדרשות בחוק השכר, בפנסיה הציבורית ובהעברות לא ממוקדות. בנוסף, יש לתעדף ניהול טוב יותר של הפניות במערכת הבריאות וסבסוד לא מתוכנן ליחידות השלטון המקומי. קידום הרפורמה בחוק השכר הינה התפתחות מעודדת. בצד ההכנסות, הכנסות הרשות משתוות למדינות שברירות אחרות הנמצאות באותה רמת פיתוח. עם זאת, ניתן לעשות יותר, במיוחד מכיוון שרמת ההכנסות מעזה אינה משמעותית בשל השטח הפנימי. נדרשות רפורמות גם כדי להרחיב את בסיס המס בגדה המערבית כך שיקלו יותר אנשי מקצוע בעלי שכר גבוה כמו רופאים, עורכי דין, מהנדסים וכו'. לצד זאת, יש לחזק את החקיקה להענשת אלו שאינם משלמים.

המשך סיוע יציב וצפוי של המדינות התורמות לרשות הפלסטינית באמצעות פעולות תמיכה תקציבית יהיה קריטי להמשכיות הרפורמות ברשות. הרשות הפלסטינית ממשיכה לשפר את הניהול הפיננסי הציבורי (PFM) ולאחרונה חיזקה את המאמצים נגד הלבנת הון ומאבק במימון טרור (AML/CTF). השותפות של קהילת התורמים חיונית להמשך המאמצים של הרשות. הרשות הפלסטינית והקהילה הבינלאומית צריכות לעבוד יחד כדי לבחון את הדרכים היעילות ביותר לסיוע ישיר לעניים והפגיעים ביותר, כולל החייאת התוכנית הלאומית להעברת מזומנים.

הרפורמות של הרשות הכרחיות אך אינן מספיקות כדי לעלות על נתיב פיתוח בר קיימא. שיתוף הפעולה עם ממשלת ישראל נותר חיוני לצמצום ההגבלות הכלכליות ומקורות הדליפה הפיסקלית, ולחיזוק סיוע סוציאלי. הענקת גישה לעסקים פלסטינים לשטח C יכולה להגדיל את הכלכלה הפלסטינית בשליש ולהגדיל את ההכנסות ב-6% מהתמ"ג. הממשלה הישראלית יכולה גם להעביר את ההכנסות שהיא גובה מעסקים הפועלים בשטח C ובדמי היצאה של גשר אלנבי בהתאם להסכם הביניים מ-1995. היא יכולה גם להוריד את העמלה של 3% הנגבית עבור טיפול ביבוא פלסטיני.
